

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Стилі життя сучасної студентської молоді

 Зубенко Олеся Михайлівна

аспірантка кафедри психологічного консультування і психотерапії

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

<https://orcid.org/0000-0002-6611-5084>

e-mail: olesyazubenko.kh@gmail.com

Стаття розкриває проблему побудування стилю життя сучасною молоддю. Основний конструкт, що використано як теоретичний базис дослідження – це стиль життя як інтегральна характеристика індивідуальності, яка включає: ранній досвід особистості, рівень особистісної зрілості, особливості емоційних рис особистості, стійкі інтерпретації світу, особливості соціальної взаємодії та побудування стосунків. Емпіричне дослідження реалізовано на студентській вибірці обох статей, загальна кількість досліджуваних становить 195 осіб. В результаті було виділено шість типових варіантів побудування життєвих стилів: «Уникнення контакту», «Комплекс переважання», «Асертивність», «Міметизм», «Зрілість», «Міжособистісна залежність». В статті розкрито зміст кожного стилю, наведено дані щодо статевої відмінності та основні тенденції структурування життя у сучасному молодіжному просторі.

Ключові слова: стиль життя; ранній досвід особистості; особистісна зрілість; студентська молодь.

Постановка проблеми. Протягом тривалого періоду у психології була присутня тенденція аналізувати різноманіття проявів психічного життя з позиції опису певних характеристик особистості, а саме: характер, темперамент, спрямованість особистості, смисл життя тощо. Такий підхід досить часто приводить до створення ізольованого, несистемного погляду на природу особистості та вибудовує розрізнену та невпорядковану «карту» життя людини. Вектор сучасних психологічних досліджень є спрямованим на створення системного погляду на світ, в якому існує людина, особливості її функціонування й розвитку. Одним з найбільш перспективних шляхів до досягнення зазначеної мети є розвиток ідей аналізу та розкриття розуміння людини з точки зору інтегративних категорій, таких як «стиль життя», що описує не тільки події життя конкретної людини, але й дозволяє об'єднати особистісні якості, образ себе, моделі поведінки й побудування стосунків у цілісну систему взаємодії особистості зі світом. У такому підході значною мірою втілено аспекти, пов'язані з розумінням людини як суб'єкта свого життя, підкреслено «авторство» по відношенню до власного життя, можливість «переконструювання», зміни життєвого шляху (Костромина С.Н., Гришпина Н.В., Зиновьева Е.В., Москвичева Н.А., 2018).

Дослідження механізмів та чинників конструювання власного життя стає все більш актуальним у зв'язку із активною трансформацією, яка спостерігається у сучасному соціокультурному просторі України. Основні психологічні вектори цієї трансформації відображають втрату серед молоді цінностей зрілої особистості, про що свідчить значне поширення феноменів девальвації дорослості, інфантилізації, «change-age»,

нарцисизму й дефіцитарності смислового екзистенціалу (Кочарян, 2017). Отже, розкриття закономірностей побудування стилю життя сучасною молоддю видається перспективним не тільки з точки зору виявлення механізмів конструювання життя особистістю, а й – можливостей корекції та досягнення психологічного благополуччя у стосунках із самим собою та значущим оточенням.

Теоретичний аналіз. Стиль життя особистості на сьогодні є комплексним поняттям яке семантично охоплює такі конструкти як «стиль життя», «життєвий сценарій», «життєвий світ особистості», «життєва стратегія» або «життєвий шлях особистості». Відтворення біографічних проблем функціонування особистості втілено у понятті «життєвий шлях людини» (С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьев), яке може відображає вікові особливості розвитку, значущі події або історія (наратив). Найчастіше життєвий шлях особистості розглядається з позицій подієвого підходу, що розкладає його на елементарні одиниці – події. Такі аспекти як результат саморозвитку особистості та творчість знаходять відображення в іншому понятті – «життєвий світ особистості» (Г.М. Титаренко). Цей підхід зосереджений на формуванні творчої особистості на основі дослідження розуміння процесів її розвитку, саморуху, особливостей світоконструювання. Серед важливих процесуальних характеристик життєвого світу особистості Г.М. Титаренко обговорює практикування як сталі способи руху життєвим шляхом.

Основні акценти поняття «життєвої стратегії» (К.А. Абульханова-Славська) зосереджені на здатності особистості робити вибір способу життя, вирішувати протиріччя «хочу – маю» та створювати

умови для самореалізації й творчості. Трохи інше розуміння стосується того, що життєва стратегія є способом свідомого планування і проектування людиною свого життя за допомогою поетапного формування її майбутнього. Тобто аспект поступово зміщується у майбутнє, на способи реалізації життєвих цілей і смислу життя в цілому.

Власне «стиль життя» є інтегративною категорією, яка об'єднує певні стійкі риси індивіда, моделі поведінки й стосунки із навколишнім світом, вибір шляху розвитку й досягнення життєвих цілей. Розвиток ідей щодо «стилю життя» починається з робіт А. Адлера (1997), який надав перше визначення та описав основні характеристики стилю життя: раннє формування, помилковість, стійкість. Згідно А. Адлеру людина формує в себе певні моделі поведінки, власні стійкі способи до вирішення проблем і завдань, закріплює уявлення чого чекати від світу і самого себе вже до кінця п'ятого року життя.

Разом зі становленням уявлень щодо стилю життя з'являються і різні типології. Одна з перших спроб описати найбільш типові варіанти належить теж А. Адлерові, який на перехресті двох базових параметрів «соціальний інтерес» і «активність» розглядає чотири типи життєвих стилів: корисний, правлячий, унікаючий, одержуючий.

В сучасних українських дослідженнях поняття «стиль життя» ми зустрічаємо у працях Ю.М. Швалба (2003), який розглядає його як узагальнюючий показник якості буття усього суспільства та створює власну типологія, яка включає вісім типів: «Новатор», «Доброволець», «Дитина», «Заручник», «Бізнесмен», «Мафіози», «Чинovníк», «Благодійник». Ці стилі утворено комбінацією чотирьох векторів: соціальні можливості; психологічна відповідальність; соціально-психологічна захищеність, вимушеність. У дисертаційній роботі О.Г. Малиної (2009) пропонується інша типологія стилів життя, яка враховує такий показник, як особистісна зрілість. Авторка використовує показники рівня активності (високого, ситуативного, низького) та типу її спрямованості (індивідуалістичної, колективістичної, самоціннісно-практичної) і виокремлює дев'ять типів стилів життя. Інші варіанти типології пропонуються у роботах українських дослідниць Г.В. Гритчук (2008), яка враховує параметр суб'єктності/ об'єктності, та Л.Б. Чміль (2010), яка бере за основу життєві цінності та особистісні якості.

Підводячи підсумок, можемо зазначити, що незважаючи на наявність достатньої кількості досліджень життєвого стилю, ця проблематика не втрачає своєї актуальності оскільки стрімкий розвиток суспільства та виклики сучасності демонструють і швидко зміню пріоритетів й

цінностей, що сповідає сучасна молодь. окрім цього згадані роботи переважно враховують окремі показники з актуальної життєвої ситуації, на яких зосереджуються автори, лишаючи поза увагою «передісторію» становлення життєвого стилю. Тому розвиваючи адлеріанські ідеї бачимо потенціал у розкритті стилю життя як багатовимірного явища, що поєднує різні рівні та аспекти розвитку особистості.

Метою роботи є виявлення типових варіантів побудування стилю життя у сучасній студентській молоді.

Дослідницьку вибірку склали особи юнацького віку та віку ранньої дорослості (20-27 років). Загальна кількість досліджуваних – 195 осіб, з них: 105 – жінок та 90 – чоловіків. За соціальним статусом досліджувані переважно є студентами старших курсів закладів вищої освіти м. Харкова – 145 осіб, та молоддю, що нещодавно (1-2 роки тому) завершила вищу освіту та працює – 50 осіб.

Методи дослідження. У роботі було використано: метод аналізу ранніх спогадів та його кількісна оцінка за параметрами соціального інтересу (К.Е. Altman і J. Quinn); опитувальник життєвої позиції; методика самооцінювання особистісної зрілості (А.В. Мікляєва); методика діагностики особистісної зрілості (В.А. Руженков, В.В. Руженкова, І.С. Лукьянцева); шкала базисних переконань (Р. Янофф-Булман, адаптація М.А. Падун, А.В. Котельникова); методика діагностики стилю міжособистісних стосунків (О.С. Кочарян, Є.В. Фролова, І.О. Бару); шкала диференційних емоцій К. Ізарда. Обрані психодіагностичні методики відображають розуміння стилю життя як інтегральної характеристики індивідуальності, яка включає: ранній досвід особистості, рівень особистісної зрілості, особливості емоційних рис особистості, стійкі інтерпретації світу, особливості соціальної взаємодії та побудування стосунків. Математична обробка була здійснена за методом факторного аналізу (ротация Varimax) та обчисленням t критерію Стюдента. Такий спосіб обробки даних дозволяє скоротити кількість змінних та виявити приховані закономірності простору ознак, що вивчається.

Результати дослідження. Процедури ортогонального обертання Varimax було піддано усі змінні, що представлено у шкалах використаних методик. Загальна кількість змінних становила – 40. Як результат цієї процедури нами отримано п'ять факторів, що пояснюють 58,88 % загальної дисперсії. Вибір факторів було здійснено на основі власних значень й ваги факторів (включено фактори із власним значенням > 1).

Оскільки факторна структура у вигляді загальної таблиці є громіздкою далі наведемо

склад кожного фактору в окремій таблиці. Табл. 1 містить склад першого фактору, якому надано назву «Уникнення контакту». Склад фактору відтворює ранній досвід особистості із акцентом на власній незалежності, досвіді переживань відторгнення та поганого поведіння. Серед базисних переконань бачимо настанову щодо недовіри до світу, знецінення власного Я; до складу також увійшов стиль міжособистісних

стосунків сепарація. Фактор конотовано відсутністю радості й соромом. Стиль життя, який відповідає цим закономірностям – подолання досвіду відторгнення шляхом уникнення близькості й пошуку «безпечного простору» життя й стосунків. Схильність до незалежності, усамітнення, тенденцію покладатися на себе є компенсаторними утвореннями у складі цього стилю життя.

Таблиця 1. Фактор 1 «Уникнення контакту» (вага фактору 12,45%)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
Поведінка у ранніх спогадах: від'єднана	0,46
Поведінка у ранніх спогадах: незалежна	0,62
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: відторгнення	0,56
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: погане поведіння	0,51
терпимість	-0,63
Доброзичливість навколишнього світу	-0,48
Образ Я	-0,49
Сепарація	0,61
радість	-0,54
сором	0,53

Надалі розглянемо другий фактор (табл. 2), який позначено як «Комплекс переважання».

Таблиця 2. Фактор 2 «Комплекс переважання» (вага фактору 11,95 %)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
Почуття впевненості у собі у ранніх спогадах	0,57
сценарій «Переможця»	0,52
сценарій «Комплексу неповноцінності»	-0,68
позитивне мислення	0,64
самостійність	-0,48
регуляторна зрілість	-0,42
моральна зрілість	-0,50
Образ Я	0,41
Удача	0,55
Зліття	0,56
Сепарація	0,48

Фактор є біполярним і один його полюс вказує на інфляцію впевненості у собі, що має інфантильний фундамент (фіксація у ранніх спогадах) та більш пізній досвід – сценарій «Переможця». Базисними переконаннями є переконання у власній цінності та позитивному результаті власних справ. Інший полюс утворено незрілими компонентами особистості: несамостійність, регуляторна та моральна незрілість і сценарій «Комплексу неповноцінності». Загальний стиль життя

вкладається у картину ззовні демонстрованого комплексу переважання, який позбавлений фундаменту та є лише захисною «маскою». Інший бік – це базове почуття власної неспроможності та неповноцінності. Окрім цього у складі фактору присутні два стилі міжособистісних стосунків: злиття та сепарація, які свідчать про схильність будувати партнерські стосунки за амбівалентним типом «любові й ненависті», «наближення й уникнення». Тож загалом, такий стиль життя має скоріш захисну природу, та є механізмом

подолання особистісної незрілості й комплексу неповноцінності.

Табл. 3 містить дані щодо третього фактору, якому надано назву «Асертивність».

Таблиця 3. Фактор 3 «Асертивність» (вага фактору 10,74 %)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
Поведінка у ранніх спогадах: активна	0,44
Поведінка у ранніх спогадах: незалежна	0,59
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: дружнє	0,48
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: приймає	0,41
відповідальність	0,51
самостійність	0,67
рефлексивна зрілість	0,53
Образ Я	0,52
Переконання про контроль	0,60
інтерес	0,48
здивування	0,51
гнів	0,46

Фактор містить змінні, що відтворюють ранній досвід активності, незалежності, досвід прийняття й переживання доброзичливого ставлення. До складу увійшли зрілі риси: відповідальність, самостійність та здатність до рефлексії, базисне переконання щодо довіри до світу, позитивний образ Я й почуття власної цінності. Фактор конотовано емоціями інтересу, здивування, та гнівом. Таким чином, цей фактор є більш «зрілим» та свідчить про психологічну автономію.

Табл. 4 демонструє склад четвертого фактору із назвою «Міметизм». У факторі поєднано зовні протилежні характеристики: зрілі й незрілі якості особистості (терпимість, позитивне мислення та низький рівень саморегуляції), базисне переконання про зовнішні чинники контролю (ситуативність, випадковість тощо) та емоція

відрази, що відображає відчуття несправедливості світу, сценарій «Комплексу неповноцінності». Назву «Міметизм» використано за подібністю із явищем, яке пропонує Рене Жирар (Жирар, 2019). «Міметичне бажання» за Р. Жираром, це бажання індивіда, позбавлене автономності та є спровокованим моделлю або зовнішнім зразком. Але у цьому згаданий автор вбачав основу соціальної складової психіки. У складі фактору бачимо змінні, що вказують на орієнтація на зовнішні авторитети й цінності, відсутність внутрішнього контролю й нерозвиненість регуляторної сфери особистості. Цей стиль життя перш за все відображає готовність слідувати певній «моді», потрапляння в чужий мейнстрім, який людина сприймає як власний усвідомлений вибір.

Таблиця 4. Фактор 4 «Міметизм» (вага фактору 9,11 %)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
сценарій «Комплексу неповноцінності»	0,54
позитивне мислення	0,49
терпимість	0,45
регуляторна зрілість	-0,64
Переконання про контроль	-0,40
відраза	0,42

У наступній таблиці наведено склад п'ятого фактору із назвою «Зрілість». У ньому поєднано ранній досвід прийняття та доброзичливого ставлення, позитивні дитячі спогади й переживання;

зрілий стиль міжособистісних стосунків «близькість», моральну зрілість особистості та базову емоцію радості. Це означає, що зріла позиція у партнерських стосунках та здатність до психологічної інтимності

базується на позитивному інфантильному досвіді бути прийнятим й досвіді переживання позитивного ставлення. Моральна зрілість у складі фактору

свідчить про сформованість внутрішніх міриал «доброго і поганого». Отже, це вже є орієнтацію на власні цінності й пріоритети.

Таблиця 5. Фактор 5 «Зрілість» (вага фактору 7,69 %)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
Поведінка у ранніх спогадах: доброзичлива	0,40
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: приймає	0,57
емоційне переживання середовища у ранніх спогадах: радість	0,44
Моральна зрілість	0,59
Близькість	0,62
радість	0,49

Табл. 6 відображає склад шостого фактору із назвою «Міжособистісна залежність», оскільки найбільш навантаженою змінною є стиль міжособистісних стосунків «злиття», що відображає стосунки за типом надзалежності, із фіксацією на

іншому та готовності служити значущій людині. Як сталий стиль життя це базується на набутому досвід «вивченої безпорадності», про що свідчить сценарій «Невдахи» та базове почуття провини, яке є регулятором поведінки та стосунків.

Таблиця 6. Фактор 6 «Міжособистісна залежність» (вага фактору 6,94 %)

Склад фактору, змінні	Факторне навантаження
сценарій «Невдахи»	0,46
Злиття	0,58
провина	0,43

Подальший хід оброблення результатів полягав у збереженні факторів як змінних та обробка й інтерпретація їх як шість стилів життя сучасної молоді. Було визначено відмінності за рівнем вираженості цих стилів у чоловіків і жінок із використанням t-критерію Стьюдента. Як свідчать одержані результати розрахунків, стиль життя «Міметизм» є вищим у жінок ($X_{сер1}=0,35$; $X_{сер2}=-0,32$; $t=3,39$; $p<0,001$). Стиль життя «Міжособистісна залежність» є більш притаманним чоловікам ($X_{сер1}=-0,26$; $X_{сер2}=0,28$; $t=2,68$; $p<0,01$).

Обговорення результатів. В ході аналізу факторної структури стилів життя можемо запропонувати певну модель, яка має три виміри:

- перший вимір умовно можна позначати як «спрямованість від людей – до людей» (фактори «Уникнення контакту» та «Міжособистісна залежність»). Обидва фактори відображають порушені полюси міжособистісної взаємодії: уникнення інтимності або самопожертви або служіння Іншому;

- другий вимір цього простору – «орієнтація на зовнішнє – орієнтація на внутрішнє» (фактори «Міметизм» та «Зрілість»). Цей вимір відображає джерело контролю у житті особистості: зовнішній контроль та зовнішні цінності або внутрішній контроль й опора на власні цінності.

- третій вимір було визначено як «грандіозність Я – здорова самооцінка» (фактори «Комплекс переважання» та «Асертивність»), який відбиває побудування самооцінки та знаходження власної цінності. На сьогодні серед молоді досить поширеними є явища нарцисизму (Польская, Соловьянова, 2019; Свинаренко, 2016), коли власна цінність «запозичується» ззовні за рахунок привласнення цінностей розкішного життя, соціального або фінансового статусу, владних зв'язків. Це так звана «культура упаковки» за Е. Галеано (Память. Эдуардо Галеано, 2019). Але це є скоріш захисною маскою, що приховує справжнє Я, яке є травмованим за своєю природою. Асертивність як протилежний полюс вказує на самоефективність особистості, і в цьому випадку, власної особистості, та досягає цінності, якої не можливо позбавити ззовні.

Оскільки виокремлені шість факторів є ортогональними ми не можемо будувати ці виміри як систему координат. Але у цьому осмисленні факторної структури маємо бажання підкреслити той психологічний зміст, що вказує на основні тенденції структурування життя у сучасному молодіжному просторі.

Аналіз статевих відмінностей вказує, що молоді жінки є більш схильними до наслідування зовнішніх норм й моделей поведінки (стиль

«Міметизм»). Тому можна прогнозувати, що у перехідні, кризові періоди вони зазнаватимуть більшого ризику стати об'єктом маніпуляцій, вдаватимуться до соціальних угруповань із сильними авторитетними лідерами або зазнаватимуть зовнішнього впливу й перейматимуть нав'язані цінності, за якими будуватимуть своє життя.

Переважаання чоловіків за стилем «Міжособистісна залежність» певним чином не вписується в очікувані традиційні гендерні моделі поведінки. Але можемо відзначити, що це узгоджується з результатами, отриманими в дисертаційній роботі Я. Ягнюк (Ягнюк, 2013). Це означає, що сучасні молоді чоловіки мають труднощі із асиміляцією мужності як інструментальності (за С. Бем). І цей стиль життя відтворює чоловіка, який зневірив у собі й шукає підтримки в найближчому оточенні (батьки, дружина або партнерка), та із цими фігурами з найближчого оточення він буде стосунки за типом співзалежності.

Звісно, що обговорювані стилі життя та закономірності не вичерпують усього різноманіття, але можуть бути розглянуті як найбільш «типові» моделі побудування життя сучасною молоддю.

Висновки

На основі проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. у сучасної студентської молоді можна виділити типові варіанти побудування життєвих стилів: «Уникнення контакту», «Комплекс переважаання», «Асертивність», «Міметизм», «Зрілість», «Міжособистісна залежність». Виділені закономірності не вичерпують усього можливого різноманіття, але окреслюють основні тенденції структурування життя у сучасному молодіжному просторі.

2. Сучасні молоді жінки характеризуються більшою схильністю до наслідування зовнішніх норм й моделей поведінки, що робить їх вразливими до соціальних впливів особливо у кризові моменти життя. Сучасні молоді чоловіки мають труднощі із асиміляцією мужності, що призводить до засвоєння моделей співзалежності у стосунках із найближчим соціальним оточенням та фіксує особистість на незрілій життєвій позиції.

3. Стилi життя сучасної студентської молоді можуть бути охарактеризованими наявністю трьох вимірів: «спрямованість від людей – до людей» («Уникнення контакту» та «Міжособистісна залежність»), «орієнтація на зовнішнє – орієнтація на внутрішнє» («Міметизм» та «Зрілість»), «грандіозність Я – здорова самооцінка» («Комплекс переважаання» та «Асертивність»). Ці виміри є відображенням психологічних векторів

конструювання власного життя, які є актуальними для сучасної молоді: психологічна інтимність та близькість; локус контролю та ядро цінностей; почуття власної цінності.

Перспектива подальших досліджень полягає у пошуку та розкритті психологічних чинників, що становлять базис визначених стилів життя. Основним припущенням є те, що таким базисом є інфантильний травматичний досвід особистості та його фіксація у вигляді емоційних схем.

Список посилань

- Адлер, А. (1997). *Наука життє*. Київ: Port-Royal. http://www.bim-bad.ru/docs/adler_science_of_life.pdf
- Гритчук, Г.В. (2008). *Гендерні уявлення як чинник формування індивідуального життєвого стилю в юності*. (Дис. канд. психол. наук). Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника, Хмельницький.
- Жи́рар, Р. (2019). *Ложь романтизма и правда романа*. М.: Новое литературное обозрение.
- Костромина, С.Н., Гришина, Н.В., Зиновьева, Е.В. & Москвичева, Н.Л. (2018). Жизненная модель как конструкт изучения жизненного сценария личности. *Вестник Санкт Петербургского университета. Психология*. 8(4), 341-357. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu16.2018.403>
- Кочарян, А.С., Барина, Н.В. & Зубенко, О.М. (2017). Личностные детерминанты стиля жизни: психологическая валеология. *Психологічне консультування і психотерапія*. 1(8), 6-15. <https://periodicals.karazin.ua/psychotherapy/article/view/10426/10022>
- Малина, О.Г. (2009). *Психологічні особливості становлення стилю життя особистості в підлітковому і юнацькому віці*. (Дис. канд. психол. наук). Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Запоріжжя.
- Память. Эдуардо Галеано. <https://sandinist.livejournal.com/541069.html>
- Польская, Н.А. & Соловьянова, Ю.А. (2019). Нарциссические черты личности и их взаимосвязь с разными аспектами самоотношения в молодежной выборке. *Клиническая и специальная психология*. 8(4), 74-92. <https://doi.org/10.17759/cpse.2019080405>
- Свинаренко, Ю. В. (2016). *Характерологічна регуляція партнерської прихильності у жінок* (Дис. канд. психол. наук). Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Харків. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12734>
- Чміль, Л.Б. (2010). *Психологічні особливості стилю життя студентської молоді* (Дис. канд. психол. наук). Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Харків.
- Швалб, Ю. М. (2003). Психологічні критерії визначення стилю життя. *Соціальна психологія*. 2, С. 14-20.
- Ягнюк, Я.К. (2013). *Психологічні особливості гендерних стратегій життєвого шляху студентської молоді* (Дис. канд. психол. наук). Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків.

References

- Adler, A. (1997). *Science to Live*. Kyev: Port-Royal. http://www.bim-bad.ru/docs/adler_science_of_life.pdf

- Hrytchuk, H.V. (2008). *Gender perceptions as a factor in the formation of individual lifestyle in youth*. (Master's thesis). Prykarp. nats. un-t. im. V. Stefanyka. Khmelnytskyi. [in Ukrainian]
- Zhyrar, R. (2019). *The Lies of Romanticism and the Truth of Romance*. M.: Novoe lyteraturnoe obozrenye.
- Kostromyna, S.N., Hryshyna, N.V., Zynoveva, E.V. & Moskvychyeva, N.L. (2018). Life Model as a Construct for Studying a Personality's Life Scenario. *Vestnik of Saint Petersburg University. Psychology*. 8(4), 341-357. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu16.2018.403>.
- Kocharian, A.S., Barynova, N.V. & Zubenko, O.M. (2017). Personal Determinants of Lifestyle: Psychological Valeology. *Psychological counseling and psychotherapy*. 1(8), 6-15. <https://periodicals.karazin.ua/psychotherapy/article/view/10426/10022>
- Malyna, O.H. (2009). *Psychological Features of the Formation of a Person's Lifestyle in Adolescence and Youth*. (Master's thesis). Nats ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Zaporizhzhia. [in Ukrainian]
- Pamiati Eduardo Haleano. <https://sandinist.livejournal.com/541069.html>
- Polskaya, N.A. & Solovyanova, Y.A. (2019). Narcissistic Features of Personality and Their Correlation with Self-attitude in Young Adult Sample. *Clinical Psychology and Special Education*. 8(4), 74-92. <https://doi.org/10.17759/cpse.2019080405>
- Svynarenko, Yu.V. (2016). *Characteristic regulation of partner attachment in women*. (Master's thesis). V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv. <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12734> [in Ukrainian]
- Chmil, L.B. (2010). Psychological Features of the Lifestyle of Student Youth. (Master's thesis). V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv.
- Shvalb, Yu.M. (2003). Psychological Criteria for Determining Lifestyle. *Social psychology*. 2, 14-20.
- Iahniuk, Ya.K. (2013). Psychological features of gender life strategies of student's youth. (Master's thesis). V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv. [in Ukrainian]

Zubenko Olesya

postgraduate student, Department of Psychological Counseling and Psychotherapy
V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

The article is devoted to the problem of modern youth lifestyle constructing which is actual and deals with active transformations taking place in the socio-cultural space of Ukraine. The main construct which is the theoretical basis of the study is "lifestyle" as an integral characteristic of individuality which is considered in A. Adler's approach. Lifestyle is understood as a multidimensional phenomenon that unites different levels and aspects of personality development: early personality's experience, level of personality's maturity, features of personality's emotional traits, stable interpretations of the world, features of social interaction and relationships' maintaining. The aim of the work was to find out typical patterns of lifestyle constructing by modern student youth. The empirical research was carried out on a student sample (21-27 years old) of both sexes; the total number of the studied people was 195. The method of early memories' analysis and its quantitative assessment by the parameters of social interest, life position questionnaire, self-assessment of personality's maturity, method of diagnosis of personality's maturity, world assumptions scale, diagnosing of interpersonal relationships' style, differential emotions scale were used in the investigation. Result in six typical models lifestyles constructing were identified: "Avoidance of contact", "Superiority Complex", "Assertiveness", "Mimetism", "Maturity", "Interpersonal dependence". The revealed styles can be presented as a model with three dimensions: "orientation from people – to people" ("Avoidance of contact" and "Interpersonal dependence"); "external orientation – internal orientation" ("Mimetism" and "Maturity"); "Self-grandiosity – healthy self-esteem" ("Superiority Complex" and "Assertiveness"). The article reveals the content of each style, provides data on gender differences and the main trends in the life structuring at modern youth space. It has been shown that young women are characterized by a greater tendency to imitate external norms and behavior patterns, which makes them vulnerable to social influences, especially in crisis periods during their life. Modern young men experience difficulties in assimilating masculinity, which leads to models of codependency assimilation in relations with a close social environment and fixes the personality in an immature life position. The revealed patterns do not cover all possible diversity, but determine the main trends in the life structuring in the modern youth space.

Key words: lifestyle; early personality's experience; personality's maturity; student youth.

Зубенко Олеся Михайловна

аспірантка кафедри психологічного консультування і психотерапії
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
пл. Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

Стаття розкриває проблему побудови життєвого стилю сучасної молодіж. Основний конструкт, який є теоретичною базою дослідження – стиль життя як інтегральна характеристика індивідуальності, яка включає: ранній досвід особистості, рівень особистісної зрілості, особливості емоційних рис особистості, стійкі інтерпретації світу, особливості соціального взаємодіяння і побудови відносин. Емпіричне дослідження реалізовано на студентській вибірці обох статей, загальне число досліджуваних становить 195 осіб. В результаті було виділено шість типових варіантів побудови життєвих стилів: «Уникання контакту», «Комплекс переважності», «Асертивність», «Міметизм», «Зрілість», «Міжособистісна залежність». В статті розкрито зміст кожного стилю, наведено дані про статеві відмінності і основні тенденції структурування життя в сучасній молодіжній пространстві.

Ключові слова: життєвий стиль; ранній досвід особистості; особистісна зрілість; студентська молодіж.

Надійшла до редакції 27.10.2020